

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an . . . 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminică.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Eminescu N-rul 18.
Telefon pentru oraș și județ: 268.

Am avut dreptate.

Problema sectelor încă înainte cu șase ani a format o preocupare de căpetenie a subsemnatului. Din diferite părți, veneau o seamă de observări către noi: ni-se spunea că exagerăm primejdia sectară și că prea mare atențiune dăm sectelor.

Am stăruit mai departe în convingerea că privim lucrurile obiectiv. Ziceam că la baza sectelor sunt idei subversive, iar nu convingeri religioase. Și am avut dreptate. Cum să nu avem dreptate, când azi după șase ani de combatere a sectelor prin scris și prin cuvânt, suntem aprobați din toate părțile!? Toți oamenii bisericii au simțit primejdia. Chiar și diferiți politicieni au recunoscut primejdia. Dar s'a găsit un ziar din capitală, care apără pe sectari. Numele ziarului este opus minciunei, însă luptă pentru minciună. Luptă pentru cauza pocăiților! Ați auzit: toți *apărătorii dela acel ziar sunt încă în umbra Vechiului Testament, sunt aderenți al lui Moisi, dar apără pe cei cari se înfățișează ca luptători ai lui Hristos.*

Cum îi apără în timpul din urmă? Era vorba să se prezinte Corpurilor legiuitoare proiectul despre regimul cultelor. Comisarul baptist pentru Europa, dl Ruhsbrooke a cerut guvernului să recunoască și pe bapțiști ca fiind o confesiune religioasă, dar statul să nu aibe nici un drept de control! Iată îndrăzneala cea mai patentată! Ea nu scapă nici iscusitului condeiu al eminentului scriitor Nichifor Crainic, care în ziarul „Cuvântul” din 15 Martie, între altele scrie următoarele:

Că baptismul în propaganda pe care o face n'are nevoie de subvenții românești, e dela sine înțeles. Ce poate leul d-lui Vintilă

Brătianu față de lira engleză și dolarul american ce animă cu atâta foc sacru credința baptistă și pe susținătorii ei? (În Munții Apuseni, un apostol baptist are, pe lângă salariul în dolari, 5000 lei premiu de fiecare cap de țaran capturat în secta d-lui Ruhsbrooke). Dar ceea ce atinge culmea justeții e cererea ca baptismul să fie așezat mai presus de controlul statului. Adică să facem în lăuntru statului român un suprastat baptist, — așa de dragul d-lui Ruhsbrooke! Foarte inteligent acest domn și tot atât de inteligent baptismul circumcis al Adevărații!

Orice alte concluziuni se impun dela sine. Recomandăm însă a se reține una din cele semnalate: am avut dreptate de câteori am prezentat primejdia sectară. Și nu uitați că aderenții lui Moisi se fac a pleda pentru Hristos.

Grigorie, Episcop.

P. S. Sa Păr. Episcop Grigorie în mijlocul credincioșilor.

Cercul religios Arad, a ținut în Duminică IV. a Paresimilor a patra întrunire din anul acestă în școala primară de stat Nr. 7 (Piața Ștefan cel Mare) din Arad. La această întrunire a participat și P. S. Sa *Părintele Episcop Grigorie*, însoțit de păr. protolereu M. Păcățian, prof. Dr. N. Popoviciu. Lucrarea cercului religios a început cu sfințirea apei săvârșită de P. C. Sa protosinghelul Dr. I. Suci. S'a sfințit cu binecuvântarea arhierescă o sală de învățământ ca în ea să se săvârșească utrenii și vecernii pentru credincioșii din colonia Moșoși și din sectorul gării. Cuvântul de deschidere l-a rostit preotul-prof. C. Turicu salutând pe P. S. Sa și anunțând credincioșilor scopul stropirii cu apă sfințită a salei de învățământ.

P. S. Sa a rostit o scurtă cuvântare răspicând că a declarat și poartă războlu pe față, luptă în vă-

zului lumii contra sectarilor cu atât mai vădit, că învătăturile lor greșite sunt nu numai o abatere dela dreapta credință a bisericii noastre, ci sunt primejdioase și neamului nostru.

În cadrele cercului religios au fost două dizertații: „Despre cununie“ de p. F. Codreanu și „Știința și agricultura“ de preotul-prof. N. Blaga, — mai multe poezii recitate de stud. teol. Timișan, elevii școlii primare M. Lucuția, Ecaterina Voiculescu și Elena Bolișiu instruiți de inv.-dir. Iulian Lucuția, apoi recitări de elev-tipograful Axente Ursa. Cuvântul de încheiere l-a rostit preot-prof. C. Turicu și s'au distribuit credincioșilor 150 broșuri, parte din fondul de propagandă „Episcopul Grigorie“, parte din fondul de propagandă al despărțământului Arad.

Cuvântul lui Dumnezeu și sufletul oamenilor

de Protosincoel POLICARP P. MORUȘCA.

Descoperirea supranaturală.

Descoperirea din cele ale firii putea fi o cale de pregătire pentru credința cea adevărată, și un mijloc spre cunoașterea lui Dumnezeu, care ni s'a împărtășit deplin numai prin descoperirea supranaturală, adică cea mai presus de fire, așa cum ea se cuprinde în Biblie. Aici numai ni se arată lămurit, de o parte, ce a făcut Dumnezeu pentru om, iară de alta, cum trebuie să primească și păstreze omenirea această descoperire și ce trebuie să facă din partea ei ca să poată avea parte de mila Domnului și să poată deveni cetățeni ai împărăției Sale și părtași fericirii, la cere, omul de sine, n'ar fi găsit drumul niciodată.

„Ochiul trupesc are trebuință de lumină ca să vadă lucrurile pământești, în tocmal așa mintea, care e ochiul sufletului, avea trebuință de lumina descoperirii dumnezeiești ca să vadă cele cerești“ zice fericitul Augustin. Israelitenii în pustie n'ar fi putut ține drumul spre țara făgăduinței, de n'ar fi fost norul luminos care îi călăuzea; și magii dela răsărit n'ar fi nimerit la ieslea din Betlehem de nu-i îndrepta lumina stelelor, care mergea înaintea lor. Așa omenirea n'ar fi ajuns la cunoașterea adevăratului Dumnezeu și a adevărilor Sale mântuitoare, de nu ni s'ar fi dat lumina descoperirii dumnezeiești, în chip mai presus de fire. În această descoperire, cuprinsă în sf. Scriptură, se deslușește luminos un plan al mântuirii oamenilor, de cum ei au căzut în păcat și prin păcat în moarte. Deodată cu pedeapsa li s'a împărtășit și făgăduința unui Răscumpărător (Facere C. 3 v. 15). Și planul răscumpărării se poate urmări în sf. Scriptură pas cu pas, de-a lungul vremii, cum a fost pregătit, cum a înaintat mereu și a fost desăvârșit prin Isus Hristos.

Biblia începe cu facerea lumii, a cerului și a pământului, cu crearea omului și înzestrarea lui; continuă cu înfățișarea purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru neamul omenesc până la venirea lui Hristos și se încheie cu marea lucrare a sfinților Apostoli de a încreștina lumea, întemeiând Biserica creștină ca să rămână statornică călăuză sufletelor, până la sfârșitul veacurilor. La mijlocul acestui drum lung, între început și sfârșit, stă marea și strălucitoare arătarea Fiului lui Dumnezeu în lume, revărsând lumină necunoscută până la El, vestind cuvântul mântuirii și suferind moarte pentru răscumpărarea noastră, ca prin învierea Lui din morți să ne deschidă din nou drumul spre viața vecinică, spre împărăția cea preamărită a Tatălui ceresc.

Astfel Biblia se împarte în două părți mari: *Testamentul vechiu* legea sau vechiul legământ al lui Dumnezeu cu oamenii, care se întinde de-a lungul miilor de ani, dela începutul lumii și până la Hristos, — și *Testamentul nou*, legea sau legământul nou, dat omenirii de Isus Hristos și lăsat nouă moștenire în scris de sfinții Evangheliști și Apostoli.

Biblia începe cu facerea lumii, a cerului și a pământului, cu zidirea omului și înzestrarea lui cu alese daruri, mai pe sus decât toate celelalte ființe de pe pământ. Apoi se înfățișează chipul cum Dumnezeu a purtat grijă de neamul omenesc prin „poporul Său ales“, dela început și până la venirea Domnului nostru Isus Hristos. Și se încheie sfta Scriptură cu lucrarea sfinților Apostoli de a încreștina lumea, întemeind Biserica, cea drept slăvitoare ca să rămână călăuză statornică sufletelor, până la sfârșitul veacurilor.

La mijlocul acestui drum lung, între început și sfârșit, stă marea și strălucitoare arătarea Fiului lui Dumnezeu în lume, revărsând lumină necunoscută până la El; răspândind învățătura Sa mântuitoare, săvârșind minuni spre întărirea ei; făcând bine oamenilor, cari alergau la El ca la izvorul de tămăduire și sfârșind cu moarte pe cruce pentru răscumpărarea noastră din păcat; iar prin învierea Sa din morți deschizându-ne din nou drumul vieții vecinice în împărăția cea preamărită a Tatălui ceresc.

Astfel Biblia cuprinde descoperirea dumnezeiască, prin care se deslușește grija lui Dumnezeu pentru viața sufletească a neamului omenesc și lucrarea de răscumpărare prin Isus Hristos.

Împărțirea Bibliei.

După cuprinsul ei Biblia se împarte în două părți mari: *Testamentul vechiu*, legea sau legământul vechiu al lui Dumnezeu cu oamenii, care se întinde de-a lungul miilor de ani, dela începutul lumii și până la Isus Hristos, — și *Testamentul nou*, legământul sau legea nouă, dată omenirii de Hristos Domnul, și lăsată nouă moștenire în scris de sfinții Evangheliști și Apostoli.

Testamentul vechi cuprinde descoperirea dumnezeiască către cea dintâi pereche de oameni, pe cari îi făcuse după chipul și asemănarea Sa, ca să fie moștenitorii Impărăției Sale. Dar ei se arătară nevrednici de darurile primite și după pedeapsa scoaterii din rai, ei epucară calea păcatului și a morții. Mila lui Dumnezeu însă, ca să nu fie dat cu totul periculiul neamului omenesc, de o dată cu pedepsirea lor, le împărtășește rana de mângăiere, prin făgăduința unui Răscumpărător. Dumnezeu găsește apoi, din vreme în vreme, oameni aleși, pe care îi folosește ca mijlocitori: pe Noe, prin care a scăpat vița oamenilor de potop de Avram, cu care a încheiat legământul făgăduinței și pe urmașii săi „poporul ales”; pe Moisi, căruia îi dă scris pe table de piatră legământul Legii. Aceștia S'au arătat Dumnezeu în persoană, sau le-a vorbit prin îngerii Săi, cum a făcut-o mai apoi lui Iosua, Gedeon, Samuil și alții. În sfârșit descoperirea voinței și îndreptării dumnezeiești a fost împărtășită prin proroci, improspătându-se mereu făgăduința unui Răscumpărător și pregătind omenirea în așteptarea Lui, până la prorocul și înainte mergătorul Ioan. Botezătorul, care, cel din urmă, vestește apropiata sosire a Mântuitorului pregătindu-l calea prin predica Sa. Astfel „Legea învățătoare ne-a fost nouă spre Hristos”. (Gal. C. 3 v. 27.)

Cărțile Legii vechi.

Cărțile Legii vechi, în cari se cuprinde această descoperire dumnezeiască sunt 39. Ele se împart în *Cărți istorice*, cari sunt, dela început, cele 5 cărți ale lui Moisi: Facerea, Eșirea, Leviticul, Numerii și a Doua Lege cărți, care înfățișează istoria omenirii până la așezarea Israelitenilor în Canaan și cuprind legi, cari aveau să-i cărmuiască viața; apoi cartea lui Isus Navi, a Judecătorilor, cartea Rus, 4 cărți ale Impăraților. (Cele 2 dintâi numite și ale lui Samuil), 2. Paralipomene (numite și Cronici), cartea lui Esdra, a lui Neenua, (numită și a doua a lui Esdra), și a Estirei. Aceste cărți îmbrățișează istoria poporului iudeesc până la întoarcerea Israelitenilor din robia babilonică.

Cărțile *didactice*, adică cele de învățătură, sunt: Cartea lui Iov, Pildele lui Solomon, Eclisiastul, apoi Psalmii, Cântarea Cântărilor, și Plângerile lui Ieremia, aceste 3 din urmă numindu-se și cărți *poetice*. În ele se desvălește felul cum cugetau bărbații cucernici și credincioși ai Legii vechi asupra descoperirii dumnezeiești, cum au căutat spre Domnul și s'au rugau Lui; cum sau înțelepțit pe sine și au învățat pe alții, pregătindu-se în așteptarea lui Hristos.

În sfârșit sunt cărțile *profetice* (prorocii), ale celor 4 proroci mari: Isaia, Ieremia, Ieremii și Daniil și ale celor 12 proroci mici. Prin proroci, oameni luminați și însuflețiți de Duhul sfânt, Dumnezeu a descoperit voia Sa „poporului ales”, l-a în-

vățat și l-a păzit; l-a amenințat cu pedepse pentru rătăcirii și l-a întărit în nădejdea unei mântuirii, ce va să vie.

În afară de aceste cărți numite „*canonice*”, pentru că ele au fost socotite în toată vremea și fără îndoielă, la Iudei ca și la creștini, ca însuflăte de Duhul sfânt, cuprinzând învățătura descoperită pentru îndreptarea în credință, — Testamentul vechi mai cuprinde și alte cărți, ne *canonice*, socotite folositoare pentru cuprinsul lor cel bun. Ele se cinstesc în biserica noastră, ca unele ce au fost sfințite prin întrebunitarea bisericăscă. Aceste cărți sunt: Cartea lui Tovit, a Iuditei, și cele 3 cărți ale Macabeilor, fiind acestea cărți *istorice*; apoi Cartea înțelepciunii lui Solomon, și a lui Isus fiul lui Sirah; acestea sunt cărți *didactice*; apoi sunt cărțile profetice: Prorocia lui Văruh și cartea a treia a lui Esdra; și, în sfârșit, Cartea lui Ieremia prorocul, Cântarea celor trei Tineri, Istoria Susanei, Istoria Balaurului și a lui Vil și Rugăciunea lui Manasi.

Cărțile Legii noue.

Noul Testament cuprinde cu totul 27 de cărți. Patru Evanghelii, dela *Matel*, *Marcu Luca* și *Ioan*; Faptele Apostolilor, scrise tot de sf. Evangelist Luca, 14 scrisori (Epistole) ale sf. Apostol *Pavel*, 7 Epistole Sobornicești: una a lui Iacob, „fratele Domnului”, (fiul lui Alfeu și frate cu Iuda Tadeu), două ale lui Petru, 3 ale lui Ioan (Evangelistul) și una a lui Iuda (Tadeu, fratele lui Iacob) și la urmă Apocalipsa sf. Ioan (evangelistul).

Și aceste cărți ale Legii noue se împart în *istorice*: cele 4 Evanghelii și Faptele Apostolilor. Cele dintâi istorisesc despre venirea în lume a lui Isus la plinirea vremii, înfățișează chipul cum a trăit, cum a învățat și a lucrat Mântuitorul, cum a morit, răstignit pe cruce, a înviat și s'a înălțat la cer; iar „Faptele” arată cum a trimis Domnul Hristos dela Tatăl de Duhul sfânt asupra Apostolilor, cum aceștia au început să propoveduiască, întâi între Iudei, apoi și între păgâni, prin câte încercări și vibăuri a trecut viața lor, întemeind și îndreptând Biserica lui Hristos, până ce s'au săvârșit, cei mai mulți prin moarte de mucenici.

Cărți *didactice* sunt Epistolele sfinților Apostoli, prin cari au dat învățături comunităților religioase, de prin cetăți și tuturor creștinilor, asupra dreptei credințe și asupra adevăratei vieți religioase și morale.

Singura carte *profetică* în Noul Testament este Apocalipsa, care cuprinde descoperirea Domnului nostru Isus Hristos către Sf. Ioan, despre mersul viitor al Impărăției Sale în lume și, îndeosebi, despre lupta și biruința Sa deplină asupra puterilor întunerecului.

(Va urma.)

Dela sate.

Crâncenul războiu care a trecut, s'a încheiat cu lărgirea hotarelor scumpei noastre patrii. Știm foarte bine, că poporul nostru, mai ales pe unde locuia în masă și-a păstrat ființa și obiceiurile sale. În războiu însă a cutrierat țări și mări, venind în contact cu popoare de diferite credințe religioase, politic și obiceiuri, cari credințe ect. se deosebeau de ale lui de acasă. Astfel fiind, pe lângă bucuria cea mare ce o aveam cu lărgirea hotarelor țării noastre, a trebuit să avem întristarea de a vedea pe poporul nostru cu totul schimbat, de parcă nu mai era cel dinaintea războiului. „Luminătorilor satelor” li-se împunea așa, dar dela sine de a restabili moralitatea sdruncinată.

De această credință erau și sunt și conducătorii politici ai țării noastre. Dar *moralitatea satelor nu se poate restabili decât prin biserică și școală*. Biserica și-a început activitatea cu noi puteri. Tot așa și școala, dar progresul realizat nu se observă pentru că, abia îți succede să realizezi ceva și politica de partid vine și nimicește totul ce s'a putut realiza dela ultima tulburare politică.

Poporul dela sate mai înainte, nu știa, că și el trebuie să facă politică de partid. Cu ivirea noului sistem însă au ajuns și satele să se dujmănească de moarte.

Nol ce trebuie să facem? Să adunăm poporul în jurul bisericii și școlii și să căutăm a-l feri de lupta fratricidă. Ne succede? De multe ori nu, pentru că omul dela fire e așa, dacă e atacat trebuie să se apere și după ce i-a succes să învingă pe contrarul, caută să-l nimicească de tot. În mai puține cazuri poși să oprești această răzbdunare. *Aici vine luată în considerare cultura inimit, care se poate cultiva numai în biserică și școală.*

Convins de acest mare adevăr, în mai multe rânduri am căutat să adun tineretul în jurul bisericii. Mi-a succes în iarna anului 1923/4, când subsemnatul la mine acasă am instruit cântările bisericesti formând și un cor cu tineretul. Multă bucurie am simțit eu, apoi părinții, când în fiecare Duminică și sârbătoare, copiii lor laudau pe Dzeu în sf. biserică, apoi serile nu le mai petreceau înzădar, ei cu lucruri de înălțare sufletească. În iarna următoare, am încercat a continua munca începută cu un an înainte, dar nu mi-a succes din lipsa unui local potrivit. La mine acasă nu se mai putea, iar în localul școlii nu aveam voie să intrăm. Așa am stat loculul, cu gândul la un viitor mai bun.

În fine cu începerea anului școlar 1925/26, la fosta noastră școală conf. de aici a fost numit înv. Emanuil Iltean, un om ieșit din școala noastră de sub regimul trecut, carele convins de chemarea sa, îndată după venirea Dsale aici ne-a deschis larg porțile școlii. Bucuria noastră s'a făcut deplină. Ba ce e mai mult, știind D-lui, că preotul nu poate fi în acelaș timp

și conducător de cor, a luat în mână această conducere și cu concursul nostru, în iarna acestui an i-a succes să pună baze sigure unui cor bărbătesc. S'a dovedit prin aceasta, că nimic nu este imposibil când omul are *capacitate, răbdare și voie de muncă*.

Inceputul fiind făcut, am organizat tineretul pe baze de statute într'o societate de cântare și de lectură. Spre acest scop li-s'a pus la dispoziție biblioteca parohială, care s'a instalat în localul școlii.

În seara zilei de 14 Febr. societatea noastră ne-a procurat o bucurie nespūsă. După o muncă des interesată de mai multe săptămâni, a dat un concert, după împrejurări bine reușit. Programul a fost compus din mai multe cântări și declamări. Piesa „Nunta țiganului” a produs mult haz, fiind predată foarte bine de tinerii: G. Lazar, I. Vuculescu, Floare Tuduri în rolul țigancei Sofronia, I. Gioanescu și D. Mihăescu în rolul sfătosului polițai al satului, care știe toate.

La reușita concertului nostru a contribuit încă stud. de cl. I. com. T. Vuculescu, apoi Șt. Oltean și I. Șirian stud. la școala noastră normală din Arad.

Cobortrea studenților printre popor face bună impresie, căci prin aceasta încă din școală se cultivă apropierea intelectualilor de popor. Ni-se dă să cunoaștem sufletul intelectualilor noștri, nu numai cu ocaziunea campaniilor electorale, — care suflet cu acele ocaziuni nu e totdeauna cel adevărat — ci îi cunoaștem și în nevoile noastre.

Exhaustat programul, tineretul și-a petrecut până după miezul nopții, când apoi fiecare s'a dus la ale sale, pentru a-și vedea de munca zilnică. *Laudă se cuvine coriștilor pentru ținuta lor creștinească, încurjurând orice ceartă.* Subliniez aceasta pentru că în foarte multe locuri, într'uniri de aceste se termină totdeauna cu bătăi, spre rușinea satului.

În acest chip înțeleg eu, vom putea restabili viața morală sdruncinată de războiul trecut. *La orice îți trebuie însă foarte multă răbdare, sbucium și abnegațiune.*

Nu pot încheia aceasta dare de seamă fără a aminti, că la concertul aranjat de tineretul nostru a participat D-na și Dl A. Lăpădat dir. școlii mp. de comerț din Lipova. Binevenat de subsemnatul a răspuns, că a venit să vadă tineretul și părinții satului, care dă cel mai mare contingent pentru școlile din Lipova. Amintește apoi că între aceștia, cel mai bun elev din întreaga școală este V. Dabu f. ul comunei noastre, stud. în cl. III. a școlii sup. de comerț. Dorindu-ne spor la muncă, l-am felicitat pentru frumoasele cuvinte de încurajare și interesul ce-l poartă elevilor și părinților. În semn de recunoștință societatea noastră pentru supra solvirea de 120 Lei l-a înscris în șirul membrilor ei fundatori.

Ni-a dat concursul material și moral la organizarea societății tineretului nostru și notarul local Dl P. Lunici, pentru ce și pe această cale îi aducem mulțămitele noastre, având singura dorință, ca pentru întărirea moravurilor în popor să ne fie totdeauna cel mai sincer sprijinitor!

Șolmoș.

I. Chebelev, preot.

Reflexiuni asupra organizației Bisericii ortodoxe române.

Se știe că Biserica întreagă este obligată să țină la toate orânduile date de Iisus Hristos și de sfinții apostoli, păstrate în sf. Scriptură și în sf. Tradiție. Acestea formează temelia Bisericii și cine le abandonează, nu mai poate face parte din Biserică. O parte integrantă a acestor orânduile sunt și prescripțiile, cari determină liniamentele fundamentale și principale ale organizației bisericești și despre cari s'a tratat în secțiunea primă din partea aceasta a dreptului bisericesc. De aceste principii trebuie să se țină seamă și astăzi la organizarea Bisericilor particulare, dacă aceste doresc să rămână în sânul Bisericii ortodoxe ecumenice. În special am văzut că după doctrina ortodoxă, forma de guvernare a Bisericii este cea *colegială sau sinodală episcopală*. Această doctrină determină că puterea supremă văzută este în mâna episcopilor, și anume puterea supremă văzută peste Biserica universală se concentrează în mâna sinodului ecumenic, ca reprezentant al episcopatului întreg. Autoritatea supremă în Bisericile particulare autocefale este sinodul particular, compus din toți episcopii respectivei Biserici, iar în eparhii deținătorul puterii supreme este episcopul, supus fiind numai sinodului particular.

Mai departe se știe că episcopii nu exercită puterea bisericească în mod absolutistic, ci ei trebuie să țină seamă de dogmele și canoanele Bisericii, de hotărârile sinoadelor ecumenice și de ale celor particulare din respectiva Biserică, precum și de statul și conlucrarea clerului eparhial, constituit în organele legale cunoscute. Dar nici laicii nu sunt excluși cu totul dela exercitarea puterii bisericești, deoarece și ei au dreptul și datoria de a conlucra cu clericii și cu episcopii. Clericii, în special episcopii, sunt conducătorii, iar laicii conlucrătorii lor în anumite chestiuni. Se știe că laicii de fapt au și participat în cursul timpului la exercitarea puterii bisericești și anume la unele chestiuni ale ramului juridicțional, mai ales la alegerea episcopilor și a altor clericii de grade superioare, precum și la administrarea averilor bisericești. Prin urmare și astăzi trebuie să se admită participarea laicilor la exercitarea puterii bisericești, având însă să se bage de seamă ca să nu se treacă peste normele fundamentale cuprinse în descoperirea dumnezească (sf. Scriptură și sf. Tradiție) și să nu se știrbească canoanele.

Dar biserica fiind o societate omenească, vie, organizația ei n'a rămas în starea sa primitivă, ci a evoluat neconștient până în ziua de astăzi. În această evoluție, aproape bimilenară, Biserica, în ce privește organizația sa, s'a acomodat deosebitelor împrejurări de timp și de loc, precum și condițiilor sociale între cari a flințat, veghind însă ca în această acomodare să nu se calce principiile fundamentale. Așa în privința alcătuirii elementelor constitutive, Biserica s'a acomodat împărțirii teritoriale politice, iar la organizarea corporațiilor clerului de pe lângă episcopi.

Nici astăzi Biserica nu este refractară față de progresul, pe care l-a făcut omenească în viața de stat în timpurile mai recente, dimpotrivă este rațional ca ea să adapteze curente noi și să primească unele dintre instituțiile corespunzătoare acestora. Bine înțeles aceasta se poate face numai astfel, încât să nu se vatăme principiile canonice și să nu se rupă legă-

tura cu bazele primordiale ale Bisericii.¹⁾ Așa în secolul al XIX în general s'a abandonat forma de guvernare numită *monarhie absolută*, dându-se poporului tot mai multe drepturi în viața de stat, adică s'a introdus *constituționalismul*. Nici Biserica nu a rămas străină față cu tendințele de a se introduce și în viața sa regimul constituțional. Acest lucru s'a întâmplat și în Biserica ort. română deoarece în legea de organizare din a. 1926 s'au primit unele elemente din constituționalism.

În cele următoare vom examina, dacă aceste elemente stau în concordanță cu principiile fundamentale ale organizației bisericești și dacă prin introducerea lor sau păstrat ori nu canonicitatea organizației bisericești.

Spre scopul acesta să vedem că ce este a se înțelege prin „constituționalism”, sau cari sunt elementele caracteristice ale organizației de stat constituționale. După teoriile cunoscute aceste elemente sunt: *diviziunea sau separațiunea puterilor, principiul reprezentativ, poziția capului statului în organismul de stat și garantarea libertății individuale*.

1. *Diviziunea puterilor*. În stat se exercită trei feluri de puteri sau activități principale: legislativă, judecătorească și administrativă sau executivă. Se știe că activitatea legislativă consistă în crearea de norme necesare pentru reglementarea diferitelor raporturi între cetățeni și între cetățeni și stat, cea judecătorească în activitatea prin care se supraveghează, ca să nu se violeze legile existente, aplicând chiar și forță coercitivă sau de a judecă și de a pedepsi pe cei ce calcă legile și în fine cea administrativă este îngrijirea, ca să se orânduiască toate acele afaceri, prin cari să se satisfacă interesele generale sau colective. Cele trei ramuri ale puterii de stat se exercită de anumite organe, adică de persoane, puse în serviciul statului. Organele acestea își au numirea dela activitatea proprie lor, deci se numesc organe legislative, judecătorești și administrative. Așa dar principiul diviziunii puterilor normează că acelaș organ poate exercita numai acel ram al puterii, care i-se atribuie în mod normal și dela care și-a primit numirea, adică nu se admite că acelaș organ să îndeplinească două feluri de activități, d. e. legislativă și judecătorească sau judecătorească și administrativă. În felul acesta se garantează mai bine drepturile indivizilor, dar este important acest principiu și de aceea, fiindcă ne dă norma, după care se stabilește competența organelor de a îndeplini un anumit act. Astfel, dacă nu este precizat prin lege că de competența cărui organ se ține un act, îl vom atribui organului legislativ, în cazul dacă conține stabilirea unei norme de drept sau a unei legi, organului administrativ, dacă conține un act de administrație și organului judecătorec, dacă este vorba de un act de judecată. Totuși principiul acesta de regulă nu este realizat în mod absolut, ci pot fi și unele excepții. Așa în unele state constituționale parlamentul exercită nu numai puterea legislativă, ci câte odată și pe cea judecătorească, cum este cazul judecării miniștrilor. Totuș organul legislativ, în timpul când exercită o activitate judecătorească, nu poate să funcționeze deodată și ca organ legislativ. Apoi și capul statului are de regulă atribuțiuni de toate trei categoriile, deoarece legile se confirmă de el și se promulgă în numele lui, el numește guvernul și funcționarii, cari garantează aplicarea legilor și sentințele judecătorești se dau deasemenea în numele lui.

(Va urma)

Dr. Nicolae Popovici, profesori,

¹⁾ Vezi: Dr. Val. Șesan, Reflexiuni asupra unificării organizației Bis, p. 11.

Biserica Activă II: Filosofia

de Prof. Caius Turicu.

CAP. III.

Filozofia raportată la celelalte științe.

În epoca formării filozofiei nu se putea vorbi încă despre științe speciale. Aceste se cuprindeau printre întrebările discutate de filozofie. Putem spune cu drept cuvânt și de data aceasta, că filozofia și știința erau una. Întregul șir al gânditorilor început cu Thales din Milet erau filozofi și savanți în aceeași persoană.

Primul gânditor, care face o împărțire în domeniul filozofiei sistemizându-i întrebările, este *Aristotel*. După el „prima filozofie” era metafizica sau ontologia, „a doua”, astronomia și „a treia”, fizica. Cu aceasta se începe treptat și mereu separarea științelor speciale, cari până atunci erau crescute pe trunchiul filozofiei.

Într-o muncă fără odihnă, spiritul omenesc a învățat ca din faptele observate (empiric) să deducă (rațional) legile naturii, cunoscându-o și dominându-o pe aceasta cât mai mult. Cu timpul în urma împărțirii și distribuirii muncii, s'a adunat așa material bogat, s'au descoperit apoi atari mijloace și metode de cercetare și de raționare, încât azi este imposibil ca un om să cunoască complet știința întreagă și în toate ramurile ei, așa cum se putea aceasta pe timpul lui *Aristotel*.

Suprafața fiecărei științe s'a extins tot mai mult, specificându-se și îngrădindu-se tot mai bine de celelalte și pierzând tot mai conștuită legătura cu filozofia. Ba încredute în rezultatele lor pozitive, caută a se debarasa tot mai mult de probleme sulate de filozofie, pe care în urmă (între anii 30 a veacului XIX) o condamnă ca pe o metafizică speculativă, punându-o alături de poezie. Nici nu a fost mirare fiindcă și filozofia căzuse în păcatul ce l-a avut teologia în evul mediu: volă să figureze ca regina științelor, dictându-le acestora înainte rezultatele la cari trebuie să ajungă. Față de astfel de pretențiuni mai ales a filozofului *Hegel* și a școlii lui, științele au trebuit să-și valideze independența lor, ce le și reuși din belșug. În aceasta fuseră și ele favorizate de grandioasele rezultate obținute pe terenul științelor naturale și progresului tehnicii. Savanții au accentuat tot mai insistat, că unicul metod de cercetare este cel bazat pe experimentarea exactă, lipsit de orice speculație filozofică, care singur duce la adevărata cunoaștere pozitivă. Acest metod al științelor exacte este acceptat chiar și de științele, cari tratau despre viața sufletească. Chiar religia, studiul limbii, al moralei și altor doctrine sociale, savanții încep a-l cerceta cu metodul exact, statistic desconsiderând cultul faptelor.

În chipul acesta și știința exactă căzu în greșala surorilor ei: religia și filozofia. Și ea se făcu exclusivistă și unilaterală.

Îmboldul intern de a uni într'un întreg orice experiență a vieții, ca prin aceasta să cunoaștem lumea și pe noi înrânsa, nu se poate omite oricâtă exactitate ar cere științele cu cercetările lor! În orice cercetare științifică trebuie să se țină cont și de anumite proprietăți generale și fundamentale ale gândirii noastre, căci numai aceste fac posibilă exactitatea cercetării. Știința trebuie să privească și spre întreg, nu numai spre o parte a acestuia.

În zilele noastre se și observă o nizuință de această natură. Putem numi revista „*Annalen der Naturphilosophie*” a chimistului savant *Wilhelm Ostwald*, în care se discută și întrebările generale ale cercetărilor științifice. Dela fiecare știință specială drumul te duce la întrebări generale, iar răspunsul la aceste le dă filozofia. Unde nici răspunsurile acesteia nu te satisfac, remediul mângăietor îl găsești în religie. Nu este o introducere mai bună în filozofie, decât ocuparea serioasă cu o știință specială; nu este un substrat mai puternic pentru credință, decât îndeletnicirea cu probleme filozofice! Este clasică în privința aceasta viața filozofului modern, mult apreciat în străinătate, italianul *Giovauni Papini*. Operile lui „*Un uomo finito*” și „*Storia di Cristo*” arată o evoluție psihologică grandioasă.

CAP. IV.

Disciplinele originare filozofice.

La originesle lor religia, filozofia și știința au fost una. Încetul s'au separat primind fiecare domeniul ei special. Primele granițe se trag între sfera credinței și cea a rațiunii, așa că filozofia rămâne încă în nex organic cu știința. În această fază a conviețuirii lor, cercetările științifice le putem reduce la trei feluri de întrebări: a) cercetează cunoștința și formele ei, b) scrutează realitatea și natura ei și c) analizează problemele activităților omenești. Aceste întrebări dau totodată și disciplinele originare filozofice, din epoca conviețuirii filozofiei cu știința, fiind în același timp discipline și științe totodată: *logica* (forma cunoștinței), *fizica* (natura realității) și *etica* (problemele activității).

Este foarte interesant, că ce se înțelegea originar și cum s'a dezvoltat sfera acestor discipline.

Sub logică filozofii greci înțelegeau „învățătura despre cunoștință, despre legile cugetării și despre criteriile adevărului”. *Aristotel* nu consideră logica ca „filozofie” ci ca un instrument (organon) de care se folosesc cele „trei filozofii”. Azi noțiunea logicii cuprinde numai cercetarea *raporturilor formale* ale cunoștinței, cât privește întrebările generale asupra naturii și originii cunoașterii, despre aceste tratează o disciplină nouă așa numită *noetică*. În felul acesta disciplina originară cunoscută sub numirea de „logică” s'a dezvoltat în două discipline moderne: logica formelor cunoașterii și noetica teoriei și criticii cunoașterii.

(Va urma.)

INFORMAȚIUNI.

Parastas și comemorarea lui Moisa Nicoară. Sâmbătă în 20 l. c. la orele 11 s'a celebrat cu mare fast în catedrala ortodoxă din Arad parastas pentru Moisa Nicoară, patronul liceului de băieți. A pontificat P. C. S. Dr. I. Suciu prof. seminarial, asistat de protopopii: Traian Vățian și Dr. Teodor Botiș dir. seminarial, de preoții: Alexia Popoviciu, Dr. Nicolae Popoviciu prof. sem., Sabin Ștefea prof. de religie la liceul „Moisa Nicoară”, Calus Turicu prof. seminarial, Florea Codrean și diaconul Vichentie Guleș. Răspunsurile au fost date de corul teologilor sub conducerea Dlui A. Lipovan. La celebrarea parastasului au asistat toți elevii liceului împreună cu întreg corpul didactic și membrii comitetul școlar, precum și numeroși intelectuali din Arad, între cari am remarcat și câțiva descendenți de ai lui Moisa Nicoara. La finea serviciului parastășului, marele luptător al neamului a fost comemorat prin cuvinte binesimțite de către profesorul de religie pâr. Sabin Ștefea.

Seara la orele 9 a avut loc în palatul cultural un mare festival în amintirea patronului liceului. Aici directorul liceului „Moisa Nicoară” în cuvântul de deschidere a arătat în cuvinte frumoase viața faptele și lupta ce adus-o M. N. pentru desrobirea bis. de sub ierarhia sârblască. A asistat numeros public din Arad și jur.

Presa Bisericească. Importanța ei și mijloacele de întreținere, de preotul nostru D. Voniga. Prețul 25 Lei.

Părintele Voniga trece în fața publicului ca un iscusit scriitor bisericesc; a dat la lumină până azi 22 volume de cărți, toate bine apreciate în lumea bisericească. Cartea Presa bisericească, ne arată pe lângă un istoric concis al modului de dezvoltare al acestei prese, și colosala ei importanță în lumea de azi și pentru popoare și pentru indivizi singuratici. Dar o influință și mai mare are presa bisericească asupra preotului de azi, care, trebuie să fie în curent cu toată evoluția timpului prin care trecem. Și predicile rostite de pe amvon să le aducă în concordanță, cu viața de toate zilele. — Cartea părintelui Voniga să citește cu plăcere și cine o studiază scoate învățături folositoare din ea. — O recomandăm cu plăcerei preoțimei noastre.

† **Necrolog.** Adânc întristații: Vasiliu Pap și soția Ana n. Dringo, părinți; Gavril și soția Maria n. Foltușiu, fiu și noră; George, fiu; Veturia și soțul Ioan I. Lapedatu, soră și cumnat; Cornel și soția Tina n. Crișan, frate și cumnată; Aurel și soția Ema n. Marcovici, frate și cumnată; Georgina și soțul Moise Popoviciu, soră și cumnat; Dr. Gavril Cosma și soția Livia, cumnați; vâd. Maria Cosma n. Nestor, cumnată; numeroși nepoți și nepoate, veri și verișoare, anunță cu nemărginită durere tuturor rudelor, priete-

nelor și celor cari au cunoscut-o și iubit-o încetarea din viață a scumpei lor vâd. Maria Cosma n. Pap învățătoare, stinsă în etatea de 63 ani, după lungi și grele suferințe, împărtășită cu S. taine, la 15 Martie orele 7^{1/2} seara.

Inmormântarea va avea loc Miercuri la orele 3^{1/2} d. a. în cimiterul Bisericii ortodoxe române din loc. Beiș, la 16 Martie 1926.

Vrednică i-a fost viața, în vrednicie să-și ie pomenirea în veci!

Rectificare. În articolul meu, sub titlul „Bibliotecile parohiale apărut în Nr. 10 al f. of. „Biserica și Școala”, s'a cules greșit 1%, în loc de 10%, destinate pentru bibliotecile parohiale, ceea ce prin aceasta rectific spre știre și orientare.

Galșa, 11 Martie 1926.

E. Căpitan.

Un unit în slujba adventiștilor. Este vorba de profesorul universitar Romul Boilă din Cluj, membru în comitetul misionar al arhidiecezei din Blaj. Acest domn a înfipt cuțitul în sânul bisericii românești din Diciosânmartin.

Domnul Boilă a făcut pe avocatul și a mijlocit vânzarea grădinei „Rákóczy” cu casă, pomet și vie, sectarilor din București, cari își zic „cooperativă pe acții Cuvântul evangheliei”... cu prețul de 1.600.000 Lei, ear cu alte 3 milioane s'au apucat de diferite clădiri, nu știm pe seama cui, căci aici până acum nu s'au pomenit sectari.

Noi ne întrebăm, și să se întrebe orce român cinstit și cu iubire de țară, că de unde acestea milioane și ce caută la noi! ?..

Ca să nu scădem nimic din meritele dlui Boilă în această ispravă, trebuie să amintim, că și întabularea amintitel proprietăți a făcut o personal și în aceeași zi, la judecătoria noastră de ocol.

Acestui domn, și soților săi anonimi, le zicem însă cu evanghelistul Matei (23, 15): „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, că încunjurați marea și uscatul ca să faceți un nemernic, și dacă se face, îl faceți pe el fiu al gheenei îndoit decât pe voi”.

Coresp.

Convocare.

Frații preoți, membrii al cercului religios Mândruloc, sunt invitați a lua parte la întrunirea, ce se va ținea în comuna Cuvin, a III. zi din serbătorile Învierii Domnului a. c.

Program: La ora 7 dimineața Utrenie. La ora 9^{1/2} sf. Liturghie în sobor. La priceastnă va predica pâr. V. Felnecan. Parastas pentru răp. pâr. Teodosiu Moțiu. După masă conferință pentru popor la școala confesională. Va vorbi pâr. I. Marșleu despre călătoria la Ierusalim. Impărțirea de cărți și broșuri între cei prezenți.

Cuvin, la 28 Martie 1926.

Dumitru Popa, m. p.
notar.

Nicolae Tandrău,
președinte.

CONCURSE.

Pentru deplinirea parohiei a II-a; nou înființată din comuna Caragheorghievici (Bocsâg) protopresbiteratul Ineu, conform hotărârei Ven. Cons. dioc. No. 142/1926, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele parohiei sunt:

1. Uzufructul sesiunii parohiale constatatătoare din 32 jug. pământ arător, din teritoriul primit prin reforma agrară.

2. Uzufructul intravilanului parohial de sub No. 76 în extenziune 600 st. □.

3. Stolele legale.

4. Intregirea dotației dela stat, pe care parohia nu o garantează.

5. Casă parohială nefiind, alesul se va îngriji de locuință.

Alesul are să predice când va fi de serviciu; să supoarte toate dările după venitul parohiei; și să catehizeze cl. I—III dela școlăle primare din loc.

Parohia e de cl. I (primă), recurenții vor dovedi deci cvalificațiunea prescrișă în concludul Ven. sinod eparhial, de sub No. 84. II. 1.

Reflectanții i-și vor înaintă recursule ajustate cu documentele recerute, precum și cu certificatul despre eventualul serviciu prestat, adresate Comitetului parohial ort. rom. din Caragheorghievici (Bocsâg) la P. On. oficiu protopopesc ort. rom. din Ineu, și cu prealabila avizare a protopresbiterului tractual, se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Sf. biserică din Caragheorghievici (Bocsâg), spre a-și arătă dexteritatea în cele rituale și oratoric, observând strict dispozițiunile §-lui 33 din Reg. pentru parohii.

Cei din altă dieceză au să posedă permisiunea P. S. Sale dlui Episcop diecezan, de-a puteă recurge; celace vor dovedi protopresbiterul tractual, spre a li-se dă vole de-a se prezentă în parohie.

Caragheorghievici, din ședința comitetului parohial, ținută la 28 Febr. 1926.

Nicolae Ignat,
not. com. par.

Traian Papp,
preș. com. par.

In înțelegere cu: Ioan Georgia m. p. ppresbiter.

—□—

3—3

In temeiul ord. Cons. No. 240/1926 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parosiei noul înființate din Sfânta-Ana cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala”.

Beneficiul constă din:

1. Una sesiune parohială completă dată prin legea agrară. 2. Răscumpărare de bir 1000 Lei, una mie lei. 3. Stolele legale. 4. Intregirea dotației preoțești dela Stat.

Alesul, este obligat a achită regulat toate impozitele după beneficiu, a predică regulat și a catehiză la școlăle din comună unde va fi ordonat de superioritatea sa.

Parohia este de cl. I (primă), deci dela recurenți se cere cvalificațiunea normată în Concludul sinodului eparhial No. 84/1910.

Recursule ajustate regulamentar, adresate com. par. ort. rom. din Sfânta-Ana, se vor înaintă of. protopopesc ort. rom. din Șiria (jud. Arad) în termenul concursual; iar reflectanții pe lângă stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Capela din Sfânta-Ana ca să-și arate dexteritatea în cele rituale și oratoric. Reflectanții au a produce și atestat despre eventualul serviciu prestat; iar dacă sunt din din alta dieceză consensul P. S. Sale dlui Episcop diecezan al Aradului.

Dat în ședința com. par. ort. rom. din Sfânta-Ana, ținută la 14 Febr. 1926.

Ardewan Alexa,
preș. com. par.

Nicolae Tiandreu,
not. com. par.

In înțelegere cu: Mihail Lucața, protoiereu.

3—3

A v i z.

Se aduce la cunoștința On. public, autorităților publice și autorităților bisericești, că am deschis un birou de

„ARCHITECTURĂ și CONSTRUCȚIUNI”

instalat visa-vis de gara CFR. Arad.

Executăm tot felul de planuri și devize pentru locuințe, școli și biserici și alte lucruri cari aparțin arhitecturii, totodată și întreprindem orice lucrări de această ramură.

Cu stimă:

DAN și DRECIN,

Birou de Arhitectură și Construcțiuni.

A v i z.

Cu onoare aduc la cunoștință onoratu-lui public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Românului Nr. 7, am deschis un birou tehnic de arhitectură; construiesc orice planuri de casă, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cloban,
arhitect.

Redactor responsabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.